

הקצין הצוער וערכו העולה

תקופת המיבנים המהודקים

בימי מלחמה נוטים העתונאים להקדיש עיקר מעינם לגנרלים, לאדמירלים ולמרשלי-האוויר. אולם הגיעה השעה להעריך נכונה דוקא את חשיבותו של הקצין הצוער * — לא רק משום שהוא הנושא בעיקר העול כי אם באשר הקצינים הצוערים, כקייבוץ, הם המכריעים תכופות את הכף.

המנתח את קורות מלחמה הראשונה נוכח לדעת שהפיקוד העליון קבע והכריע במהלך הדברים הרבה פחות מהקצינים שבפלוגות.

במלחמה האחרונה, שבה היו הצבאות קלי-תנועה יותר לביצוע מהלכים ארוכים, חזרה אמנות-המצביאים והחזירה לה משהו מכוחה לפנים. — אולם, חלקן של המנהיג הצוער (זה הגורם שעלה והתפתח מראשית המאה הזאת) לא נצטמצם במאומה; ובמובנים מסוימים — עוד הוסיף ועלה.

להבנת בעיות השעה ולצורך הענין ההיסטורי כאחד ראוי לתהות על דרך עליית תפקידו של הקצין הצוער בעקבות התמורות בכלי-הנשק והטקטיקה.

עד למחצית המאה ה-18 פעלו הצבאות בדרך-כלל כגוף יחיד ומלוכד, ובידי המצביא בלבד נותרו כוח התמרון הטקטי והאיסטרטגי. המפקדים הסרים למרותו של המצביא, הגבוהים והנמוכים כאחד, לא יכלו לפעול הרבה יותר מאשר לדרבן את חייליהם, לגבש מחדש שורות שנתרופפו, ולשמש מופת לתקייפות בקרב. רק במקום שנתלקחו תגרות בין פלגות משמר מרוחקות, נתאפשרו גילויי כשרון טאקטי.

זמן קצר לפני המהפכה הצרפתית הביאו גיבאר ואחרים לידי גל של קדימה ושיפור צבאי בצרפת. אחד התיקונים נתבטא בארגונו של הצבא בצורה החדשה של "דיביזיות" הנושאות את-עצמן.**

* צוער — Junior, בלע"ז. — המ"ע.
** השם "דיביזיה" מעיד על מקורה, כלומר — "חלק", או "פלג" של הצבא. הטעון ציון מיוחד בתמורה הנ"ל הוא הכללת יסודות מינהלתיים בהרכבה, המאפשרים לה להיפרד — ולהתקיים — בכוחות עצמה.

כאשר נפוליון ניצל את אפשרויותיה של חלוקה גמישה זו לצורך "מלחמת-הבזק" שפתח בה, הביא לידי מהפכה כללית באיסטרטגיה ובטקטיקה.

דיביזיות אלה חנו ונעו בנפרד, יצרו רנחים רחבים בין אחת לרעותה, וכך זכו מפקדיהן לכוח-תימרון. המפקדים פעלו על פי תכנית משותפת, וכן יכלו לפצל את כוחותיהם לחלקים, ומוטב לומר "אבירים" המסוגלים לתקוף את מערך-היריב מהחזית ומהאגף בבת אחת.

תותחנים בריטים מאתה תקופה במצבהכך ליריה בתותח

כאשר גדלו כוחות נפוליון בכמות, צורפו הדיביזיות לקורפוסים שאף הם פעלו באורח "זרים" זה — נפרשים כרשת, ומתהדקים עד מהרה כעניבה סביב אגפי האויב, ללכדו בפח.

אולם חילי-הרגלים המשיך לנוע וללחום במיבנים מהודקים, היוצרים חזית רצופה. בריגדות פעלו בדרך-כלל במיקשה אחת, והיחידות הקטנות יותר שבבריגדה — כפרודות האחוזות ודבוקות בה. מצביח

* עיין "מי ומה בחוכמה".

שונים מאלה נודמנו רק בתגרות של משמרות-חוץ או בשעה שחזית האויב נשתבשה.

קורפוס צבא אחד עלול היה לאחוז באויב מפנים, בעוד קורפוס אחר הולם בו באגפו, — אך לגבי יחידות הרגלים שבכל אחד מן הקורפוסים עדיין היה הקרב ביסודו ישיר וחזיתי, בין אם תקפו או התגוננו. מגבלה זו בלחיתת חיל-הרגלים נתקימה לעוד מאה שנים, עד לשלבים המאוחרים של מלחמת 18-1914. אמנם במידה שנתעצם טנחם של כלי הנשק, פינה „הסדר המכונס“ את מקומו לבסוף — ובמאוחר — ל„סדר הפזור“. אולם פיזור זה גרם רק לכך שהשיר רות נפתח, בהשאירם רנח של כמה מטרים בין חייל לחברו, על מנת להקטין את המטרה הפגיעה עד להחריד שהיתה נוצרת ע"י חיילים המצופפים, תוך התקדמותם. הפיזור בלבד לא גרם עדיין לעיצוב יחידות רגלים קלות-תמרון.

התורה הצבאית המסורתית עדיין פסקה, כי עוצמת ההתקפה טמונה בכובד-משקלה הפיזי. תורה זו ראתה את הפיזור לעומק — שורות חיילים הערוכות בזו אחר זו, — כמערך שכל טעמו לסתום את הפרצות הניבעות מחמת אש האויב בקו הראשון, ולעבותו לקראת הסתערות חזיתית. אולם השורות עצמן טרם היו בחינת אברים-אברים ועדיין נוקשות היו מדי לתמרן בהן. משגי מלחמת-קרים חזרו ונשנו במל-חמת דרום-אפריקה, ושוב במלחה"ע הראשונה*. שנות-הבינים של מלחמת-העולם הראשונה ראו בהפך עלת מיבנים טקטיים שהיו גרועים מאלה שנאלצו הבריטים להנהיג בשלבים המאוחרים של מלחמת הבורים בלחץ הקלעות המפותחת של אלה, — וכמובן, חזו גם באבידות הכבדות בהרבה מאלו של אז.

אפשרויות-התמרון גדולות...

אולם שכלו הישר של החייל-הלוחם עשה מה שלא עשו דוגמות הנקבעות מלמעלה. כאשר המיי-כניזם הבלתי-טבעי של השורות הנוקשות כרע תחתיו בשטף אש-המקלעים**, היו הנשארים בחיים מתלכדיים אינסטינקטיבית בקבוצות וחוליות קטנות, ואלה המשיכו לעיתים קרובות לפרוץ דרכן קדימה בהנהגת איזה מפקד צוער, בכל מקום בו יכלו למצוא מחפה, ואף חדרו עמוק למערכת המגן האויבת, כשהן מא-

* הכוונה להסתערות במערך סגור נוכח אש קטלנית, כגון אותה „הסתערות הבריגדה הקלה“ של הפרשים הבריטיים בעת מלחמת קרים, שזכתה לתהילה בשירו של טניסון.

** עד למחציתה השניה של אותה מלחמה היו אלה „מכונות-יריה בינוניות“, רק עם ראשית הנסיונות של

גפות אגבי-כך קבוצות אויב שנתקבצו אף הן „מאליהן“ במסיבות דומות.

טקטיקת-„הסתננות“ זו לידת הניי-החזית, נתקבלה בשנה האחרונה למלחמה כאורח-יסוד טקטי של כל הצבאות שבמערכה, וסייעה להזריק גידות-מה למאבק שהגיע לקפאון בהתגוששות-החפירות.

קפיטן לפרג, איש הצבא הצרפתי, היה הראשון אשר ביטא רעיון חדש זה בכתב עוד בשנת 1915, והיה זה קפיטן גאיאר ממטהו של לודנדורף, אשר גיבשו, דרך-שיטה, לאותה ההלכה הטקטית החדשה, שהצבא הגרמני הפעילה בפרצו את החזית הבריטית ב-1918. מפלסי-דרך הביאו לידי ביטוי והגשמה את המהלך הכללי של מחשבה ששררה בין הצרים שבי-בני-דורם, אשר למדו מהלקח האישי של קרבנותיהם. היה זה „הקציין הצוער“, במובן הקיבוצי, אשר הכיר בצורך לשנות ערכיו, והביא לידי הכרה כללית בצורך זה — וזאת למרות אי-רצונם של מרבית הקצינים הבכירים*** לקבל רעיון כלשהו המנוגד ביסודו לאורחות הקרב שהסכימו אליהם.

התפתחות כלי-האש היא שאילצה את הלוחמים לפזר שורותיהם, והתוהו בשדות-הקרב דחף אותם לחמוק מהשורות הערוכות לפי התקנון, ולפעול בחבורות טבעיות, בפיקודו של מפקד, ובצוותא עם חברים אשר הכירום מקודם. גורמים אלה בהצטרפם עיצבו כמיבנה טקטי את השרשרת הגמישה של חזית ליות קטנות, שיִרְשָׁה את מקומו של הקו הרצוף והבלתי-סיעיף. אגב כך נפתחו בהכרח רנחים בין החוליות, ועובדה זו פתחה בפני קבוצות תוקפות ומגינות הזדמנויות לתמרן, לאגף או לאַנְפֵּלֵד באש את קבוצת האויב. וכאשר השורות המגבירות מאחור, (הרורב-הצמוד — המ'ע') הפכו אף הן לשרשרות העשויות חוליות קטנות, ערוכות בעומק, — ניתנה לאלו היכולת לסייע לקבוצות הקידמיות בהפעילן את מנוף-התימרון הבלתי-ישיר על נקודת-ההתנגדות שנעצרה — זה הנהיג שקודם לכן ערם לעיתים תכופות מטרות-אדם בדיוק בנקודה שאליה מרוכות אש-האויב ובה נחסמה הדרך קדימה. מעתה ניתן להפנות את הרורבות, בקבוצות קטנות או גדולות יותר, בעיקבותיהן של אותן קבוצות קידמיות שהצ-ליחו יותר בהתקדמותן — ולהטילן אח"כ מן האגף

הסתננות טקטית בקנה מידה גדול ע"י הגרמנים החל המקלע הקל כובש לו מקום-של-ממש במערכת הזין האב-טומאטי, אשר הפך מעתה מגורם הגנתי מובהק גם לגורם בהתקפה.

*** בכיר — Senior, בלע"ז. — המ'ע.

גילום של מפקדים

אין להסיק מכאן שכל מ"פ או מג"ד מוכשר יוכל למלא בהצלחה שיה תפקיד של מצביא-על-ארמיה, ולהניח כי בודאי יתגבר על שלבי הביניים. הרי היקף הבעיות, החישובים והשיקולים מתרחב והולך עם כל הרחבה של תחום הפיקוד, ויש אנשים שהם אטיים

בכל איש מצויים כוחות ואוצרות רוחניים שרק מעטים מהם באים לידי גילוי. הלחץ של צרכים היסטוריים ופעולת חינוך מכוונת, הירידת למצוא מסילות ללב אדם לקצוי נפשו, מסוגלים להראות, לגלות ולהפעיל בכל איש ואיש את המעיינות הגנוזים בתוכו, ולהעלות כל אדם לדרגה הגבוהה ביותר של גבורה וחלוציות.

ד. בן-גוריון

להסתגל, ואחרים נוטים לאבד עשתונותיהם לנוכח ההיקף המוגבר. אבל בכל זאת ניתן להסיק מכאן שמפקד צוער טוב באמת יוכל לעלות לתפקידי פיקוד גבוהים יותר במהירות רבה מכפי שחושבים בדרך כלל, או מהקצב המקובל — אילו אך הוסרו המעצור רים המלאכותיים והנוצרים על סמך אינטרסים „מקצועיים“, ובתוקף הזכויות אשר הגיל והותק תובעים לעצמם*.

מסקנה זו מסתייעת בדוגמות רבות המוכרות מן ההיסטוריה הצבאית. המנתח את קורות חייהם של שרי-הצבא הגבוהים משכמם ומעלה, אלה המקובלים על הכל כ„גדולי המצביאים“* ונקח מהם „חמשה עשר ראשונים“, הרי ייווכח כי מתוכם רק ארבעה שירתו שירות ממושך בדרגות הנמוכות בטרם הוכיחו יכולתם בפיקוד העליון. חמישה עמדו בשנות העשרים, וששה בשנות השלושים, כאשר יצא שמם לתהלה. אם נכליל בניתוח גם „חמשה עשר הבאים“, היינו, הנודעים פחות אולם חזקים כמותם, נימצא שמתוך כל השלושים רק תישעה מילאו מיכסתי שירות הנדרשת כיום כמינימום לפיקוד גבוה.

גם נסיון זמננו מוכיח זאת, במידה שאין האינטרס

על אותם מצביאי-אויב שעדיין בלמו את התקדמותן של יחידות קידמיות אחרות.

מפקדי-המחלקות, הפלוגות והגדודים יכלו עתה לנצל בדרך זו את החדירות הקטנות שהבקיעו יחי-דו-ת-המשנה הקידמיות שלהם, ולהגשים בפועל בדרך זו את עקרון ההפתעה, בהולמם „מכיוון בלתי-צפוי נגד גקודה בלתי-שמורה“. הם יכלו לנצל עד תומה את תורפת האגפים „הפנימיים“ שנחשפו עקב חדי-רות כאלו, המתרחבות והולכות. כך נשתנתה לגביהם מציאות גיורת הקרב שלהם מסת-תקיפה לפני, והיתה לזירת-תימרון, הפותחת בפני המפקד, כמעט אותו מרחב לגילויי-כישרון טקטי וצירופים טקטיים, בזעיר אנפין, כאשר נתיחדו בעבר למצביאים בלבד.

כל ההתפתחות הזאת הרחיבה את ההזדמנויות הניקרות בפני הקציני-הצוער, אולם גם הגבירה את אחריותו, והעלתה את הרמה אליה נדרש להגיע. אותה שעה נעשו בעיותיו מורכבות יותר בשל ריבוי כלי-הנשק החדשים, והתביעות אל כושר-המחשבה שבו הוכפלו. ב-1914 לא נדרש ממפקד-פלוגה לחשוב אלא במושגים של הרובה בלבד, ואפילו הגדוד לא נסתייע אלא בצמד מקלעים-בינוניים, אשר לעתים קרובות התיחס אליהם כאל סרחה-עודף. אולם עוד בטרם הגיעה אותה מלחמה לסיימה, כבר כלל חימושו של חיל-הרגלים גם את המקלע הקל, המרגמה, רימון היד ורימון-המדוכה — הן רימון-החנ"ם והן רימון-העשן.

בגלל שוני הגורמים שהוטל על הקצין הצוער להעריך ולשקול, הפך עתה תפקידו, מעיקרו, למורכב יותר משל תפקידי מפקד בריגדת-רגלים*, אשר לא נותר לו אלא לטפל בשלושת הגדודים. אכן, אחד מן הטובים שבמפקדי הארמיות שלנו הביע כמה שנים אחרי גמר מלחמה הראשונה את דעתו, כי התביעות שמציגים תפקידי מפקד-הפלוגה ומפקד-הגדוד הן כמעט שוות ואילו כל התפקידים הגבוהים יותר — כלומר, זה של מפקד בריגדה, דיביוזה וקורפוס — הם פשוטים וקלים יותר, — עד שמגיעים לדרג של מפקד-ארמיה**, תפקיד שהיה נראה בעיניו דומה באופיו לזה של מפקד-הגדוד.

* נרמז כאן על משך השירות הנדרש מחייל-קבוע בטרם יכשר לעליה בדרגה בצבאות כגון הבריטי והאמרי-קאי. שם ענין העליה בדרגה קבוע במסמרות של תקנונים מורכבים. המבוססים על סולס-יותק מדוקדק, של שנות שרות רבות מאד באותה דרגה, ועל מיגבלות-גיל קפדניות.

** במקור — Great Captains. המחבר מכוון כאן לרשימה של גדולי המצביאים שנערכה על ידו בספרו: „Great Captains Unveiled“, בו תיאר קורות חייהם של הגדולים במצביאים.

* הכוונה כמובן, לכריגדה שבצבא הבריטי — אשר המקביל לה ברוב הצבאות האחרים הוא הרגימנט, בן שלושה הגדודים.

** Army (כגון „הארמיה השמינית“), — הפיקוד הנפרד הגבוה ביותר בצבא הבריטי במלחמה (פרט ל„קבור צת הארמיות“ — Army Group, כוון שהופעלה בזירת מערב-אירופה ב-1944-45 בפיקודו של מונטגומרי).

המקצועי" מתיצב בדרך* בתנאי שלום, שיחסית אינם טובעים כה הרבה, אין כמעט קצין המגיע לפי קוד על גודו עד גיל 40 לערך, ואינו נחשב כמתאים להתמנות בגנרל אלא משהגיע לגיל 60—50. אולם במלחה"ע הראשונה עלו קצינים לפקד על גדודים בשנות העשרים, ועל דיביויות — בשנות השלושים. הסיבה היחידה שמנעה החשת תהליך זה עוד יותר, נעוצה בעובדה כי העליה בדרגה היתה תלויה בתפקידים שנתפנו עקב כישלון, ולא עקב בחירה וברירה של המתאימים ביותר, בלי שים לב לותק. גם בעת מלחה"ע השניה פעל אותו תהליך-מעורב, אולם ביתר איטיות, כי הפעם פחתו הנפגעים. אפילו כן, קצינים מספר פקדו על ארמיה בטרם הגיעו לגיל המישים, אחרים פקדו על קורפוסים בהיותם בני ארבעים, והיו אחרים שקיבלו את הפיקוד על דיביויות בהיותם בשנות השלושים. אולם יתכן ואנשים כאלה היו מסוגלים לעלות לתפקידים גבוהים יותר, וביתר מהירות, אלמלא שררה עדיין הדעה, כי העליה בדרגה חייבת להיות "הדרגתית". (אפייני הדבר, כי בצבא האדום, אשר עמד במבחן קרבות, קרבנות וסילוקים כבדים בהרבה, היה חלק גדול מהמפקדים הגבוהים — צעירים לא כמעט מגיל ארבעים). אולם מצד שני יש לציין, כי התקדמותם של אנשי-צבא בשירות זמן ני** היתה מוגבלת עוד יותר מאשר במלחה"ע הראשונה.

סיכומי-שלידבר

יש בכך כדי לעורר הרהורים מענינים, מאחר שהי כוחות המזוינים קלטו לתוכם עתה את בחירי-האומה. יתכן ויש להסביר זאת חלקית — בהשגחה הנוספת שנגרמה (לעומת הנהוג במלחה"ע א') ע"י השיטה להעביר יוצא-צבא דרך שורות ב.ד.א.; חלקית — בדעה הקיימת כי עת-מלחמה היא שעת-כושר לחייל המקצועי, וחלקית — ע"י אופיה המורכב יותר של "בקיאות-מעשה" שיש לסגלה בטרם יוכל אדם להפעיל באורח תכליתי את סגולות המנהיג הטבעיות שלו, — כי מלחה"ע השניה הכניסה לשימוש כלי נשק וציוד חדשים ורבים, והמיבצעים עלו בניידותם על מיבצעי מלחה"ע הראשונה.

יתרונן הטבעי של חייל-הקבע על החייל-לשעה" הוא תרגולו הרב בנוהלים צבאיים שהוא מבצעם

* המחבר מתכוון לתקנון העליה-בדרגה הנוכח בהערת רות דלעיל, הכפוי ע"י נתונים הלקוחים משוק העבודה האזרחי והדרושים כדי לתת לקצין-הקבע מסלול קבוע בדרגות אריות. ואין ספק שגישה צבאית "טהורה" יותר מתקוממת לנוכח מסגרת זו.
** היינו, מגוייסי שירות-החובה.

ואלה 15 „גדולי המצביאים“ לפי סדר כרונולוגי, ובציון הגיל בו נודע לתהלה, והקרב:

1. אלכסנדר מוקדון, 25, נצחון ארבלה.
2. חניבעל, 29 פלישה לאיטליה; 31, נצחון קנה.
3. סקיפיו, 32 זמה, נצחון על חניבעל.
4. קיסר, 55, נצחון על פומפיוס.
5. גוסטב אדולף, 37, בריטנפלד.
6. טיורן, 32, מרשל של צרפת.
7. קונדה, 22.
8. קרומולף, 51, נצחון דאנבר.
9. מרלבורו, 52, בלנזיים.
10. פרידריך הגדול, 29.
11. ואלינגטון, 34, אסי וארגאו (הודו); 46, וואטרלו.
12. נפוליון, 26, מונטה-נוטה.
13. רוברט לי, 53, מלחמת האזרחים בארה"ב.
14. „סטנולד“ ג'קסון, 37, מלחמת האזרחים בארה"ב.
15. פוש, 55, מלחמת-העולם הראשונה.

ולחן „15 הבאים“: אַפְּמִינֶוֹנְדֶס — המצביא של הַבִּי, שהנהיג את „הסדר האלכסוני“; קְוִיִּיֶוֹס — מצביאו של יוֹסְטִינְיָנוֹס, קיסר ביזנציה, וְנַרְקֶס — יורשו וממשיכו של בליזיוס במלחמות איטליה; ג'ינג'יס-חאן וסאבוטאי — ראש מצביאיו; גונזאלו דה-קורדובה הספרדי — (במלחמות איטליה בראשית המאה ה"ט — הוא שנשא הראשון את הכינוי Grand Capitano); ולנשטיין — למול גוסטאבוס; מונטה-קוקולי — למול טיורן וקונדה; אויגן נסיך סאבויה — המצביא האוסטרי שותפו של מרלבורו, וזילאר, יריבם של השנים; קרל ה"12 משוודיה — שהציון הידוע מכל לגביו, הוא כי נלחם בפטר הגדול. שרמן. ומאלה שפעלו בנוסח המלחמה „הזעיר“ יותר — וִיִּיֶוֹס — גנרל הפרשים של פרידריך; פֶּוֹרְקֶס — גדול מפקדי הפשיטות של הדרום במלחמת האזרחים האמריקאית, ולורנס איש-ערב. אכן, יש להעיר, כי בחירתו של קפטן לידל-הארט בגדולי המצביאים שלו הנה שרירותית כמעט, ואין לדעת האם לא הושפעה משהו בגלל מגמתו. כך השמיט כאן אחד, מאלה הנערצים על ידו הוא ביותר, את דה-סֶסֶס, אשר הפליא לנצח על גייסות ולנצח אויבים בהיותו בניל קשיש. כן שרירותית, לעתים קרובות, בחירת „ההודמנות“: אין לומר כי אולם ואוסטריאליץ (1805) ציינו פחות את גאונן של נפוליון מאשר נצחון מונטה-נוטה. מ"טו הבאים" שכאן — כ"5 (בליוויס, סאבוטאי, אויגן, קרל ה"12 ולורנס) גילו את שליטתם באמנות המלחמה בטרם שלושים, שנים (מונטה קוקולי וזילדיץ) — בטרם 40, ורק נרסס הגיע ל-50 בטרם הוכיח את יכולתו בשדה-המלחמה.

אינסטיטוט טיבית, כך שהוא מתפנה להקדיש את מחשבתו לבעיה הטקטית — כיצד להתחכם לאויב, ונפגע פחות מן ה"חיכוך" של המלחמה. אולם הפרדוקס ב"מלחמה טוטאלית" הוא שדוקא האזרח הנקלט הוא הנוטל את התפקידים הטכניים ביותר שבמלאכת-חיילים — תפקידי הקצין הצוער — ומעטים סיכויו להחשב מתאים לתפקידים הגבוהים יותר, אשר דוקא הם, מאידך גיסא, תלויים יותר בהשכלה רחבה, ראייה מקפת ועירנות מחשבה מאשר בניסיון טכני גרידא.

אימון ממושך נוטה להביא אדם לידי מומחיות בדרכי ביצוע. אולם מומחיות כזו עלולים לרכוש אותה על חשבון פוריות הרעיונות, מקוריותם וגמישותם. המלחמה היא ממלכת-הפתע, והסתגלות לבלתי-תיצפוי טבעית היא יותר לצעירים.

יש להניח כי ניתן היה, בהמשך מלחמה כת ארבע שנים ומעלה, לנצל ביתר יעילות את אוצרות הכוח השכלי שבאומה. ערכו הפוטנציאלי הרב של ניצול כזה נתגלם במלחמה הקודמת, אשר בה החייל-האזרח האוסטרלי סיר ג'והן מונאש* עד הגיעו לפיקוד על בריגדה עלה אך במעט על הממוצע, אולם במידה שעלה, התבלט ביכולתו יותר ויותר. כמו כן רבת-משמעות היא העובדה מה רבים הגנרלים במלחמה"ע האחרונה אשר נכנסו לצבא כ"חיילים-לשעה" במלחמה הקודמת.

יתכן ונשכיל לפתח באורח נכון יותר את ברוכיי הכשרון אשר בנו, אם נכיר בבהירות מה עצומה

ההתפתחות שנתחוללה במעמדו של הקצין הצוער, ובאיזו מידה מצטמצם המרחק בין תפקידיו לבין אלה של המפקד הגבוה יותר. הכרה כזו אפשר וגם תסייע להגביר את בטחונו העצמי של הקצין הצוער ויעילותו כמנהיג.

מאחר שה"מערך המכונס" נתגלגל והיה ל"מערך פזור" — בלחץ עצמת-האש ועצמת-האוויר, — תלויה הצלחתו של צבא כיום במידה רבה בהשפעתן המצטרפת של תמוטות מקומיות רבות אצל היריב. הקרב הפך לתהליך המורכב מהזדמנויות פשוטות ובנות-חלוף, אשר בדרך הטבע תלוי ניצולן יותר ויותר, בעדיפותם של המפקדים הצוערים על מתנגדיהם בטקטיקה זעירה, מאשר בעדיפותם של מצביאייהם בטקטיקה-רבתי. זאת, כמובן, פרט לדרג העליון ביותר, אשר ממנו נתבעת תבונה איסטרטגית, ואשר החלטה איסטרטגית רעה שלו יש בכוחה כדי לבטל את ערכו של יתרון טקטי.

במלים אחרות, הקרב נעשה משחק-צות רחב-מידות ביותר, ובו המנהיגים-הצוערים אינם עוד כלי-משחק אלא משחקים. המושג: — «צ'אָצ'יקס העצמק שקול — צ'אָצ'יקס אַךְ פֿאָחם וְפֿלֶע»*, הוא מושג שעבר זמנו, והגיעה העת שנכיר הכרה שלימה את המסקנות מתמורה זאת.

המפקדים הצוערים נשאו מאז בעיקר נטל-הקרב, ועודם מוסיפים לשאת בו, אולם יומתם הנבונה, וטיפוחה של זו, הפכו עתה גורמים חיוניים להכרעה במערכה.

* קטע משירת טניסון על "הסתערות הבריגדה הקלה", אשר הפך לסיסמת המשמעת העיוורת.

* אחד ממצביאי הצבא האוסטרלי, יהודי; על-שמו כפר-מונאש בעמק-הפר.

ה ע ר ו ת ה מ ת ר ג ו ם

להודות, כי בהפוך עם כולו ל"עם-לוחם", נודעת חשיבות חיונית לאופן ניצולו של הנסיון האזרחי והחלוצי הגנוז באומה, לצורך המאמץ הצבאי. — וברור שבתנאינו יש לחפש דרכים רבות לניצול נסיון זה. הערותיו של לידל-הארט על זירו דרכו של החייל-האזרח בצבא נוגעות רק באחת מדרכים אלו, שיש לטפחן בתשומת-לב רבה.

בעיות חייל-הקבע לעומת החייל-ה"זמני" שונות בתנאינו לחלוטין, בהתחשב עם שיטת הפעלת המלואים. אולם מאידך יש בהערותיו של לידל-הארט כדי להעמידנו על כמה בעיות בשטח הכשרת הקצין העלים והפעלתו המידית בפרוץ מלחמה — בעיות שיש להן מקום גם אצלנו.

אף כי לא כל האמור במאמר זה מתאים לתנאינו, יש ענין להביאו במלואו.

הוא מסיע להבין את התמיהה, לכאורה, כיצד מפקדינו במלחמת-השחרור, שרובם היו צעירים ביותר — ולפחות צעירים בהרבה מה"סטנדרטים" המקובלים בצבאות העל-לם — זגם הכשרתם הטקטית הצטמצמה בקורס מפקדי-המחלקות, כיצד השכילו להסתגל עדי-מהרה לממדי-הקרב המתרחבים, והזיכוחו את יכולת השליטה בפורמציות גדולות והולכות.

אכן, סגל הפיקוד של צ. ה. ל. הוא מהצעירים שבעולם; אך במידה שהוא נכנס למסורת-קבע, עלולים גם אצלנו להתגבש דפוסיים ומסגרות של תנאי שרות, אשר יהיו עלולים לבלום ולחסום קצינים צעירים בהתפתחותם. כמדומה שגם המחזיק בהשקפה "צבאית" ביותר, חייב